

ADANALI BİR VALİ: DERVİŞ PAŞA-ZADE MEHMED PAŞA

Özcan TATAR*

Özet

Osmanlı Devleti'nin değişim ve bozulma döneminin en önemli evresi olan 17. yüzyıldan itibaren, taşrada yerel güç odakları oluşmaya ve yönetim sistemi içerisinde söz sahibi olmaya başlamışlardır. Genel ifadesi ile “ayan” olarak ifade edilen taşradaki bu güç odakları, devlet sisteminin bozulması ve siyasi istikrarsızlığa bağlı olarak gittikçe güçlenmişlerdir. Devlet sistemi içerisine dâhil olarak güçlerini daha da arttıran ayanlar, zamanla devletin başa çıkmakta zorlanacağı ve bunları idarî görevlerin en üst makamlarına kadar getirmek zorunda kaldığı yerel güç unsurları haline gelmişlerdir.

Bu çalışmada; 17. yüzyılın sonlarında Adana ve çevresinde gittikçe güçlenen ve Adana Valiliğine kadar yükselen Derviş Paşa-zade Mehmed Paşa ile ilgili bazı bilgiler verilecektir. Bu bilgiler verilirken; adı geçen kişinin ne şekilde idarî sisteme dâhil olduğu, güç ve zenginliğini nasıl sağladığı da anlatılacaktır. Bunun yanı sıra, belirtilen kişinin Adana, Kudüs, Şam ve Rakka'daki idari görevleri ve buralardaki faaliyetleri ile ilgili de bazı bilgiler verilecektir. Bunların neticesinde aldığı idam cezası ve müsaderelerden nasıl kurtulduğu ve akıbeti hakkında da bazı tespitler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Adana, Osmanlı Devleti, Vali, Mehmed Paşa*

* Yrd.Doç.Dr., Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fak. Tarih Bölümü, ELAZIĞ
otatar@firat.edu.tr

Paşa, bu görev süresinde de ahaliye karşı bazı olumsuz icraatlarıyla öne çıkmıştır. 1711 yılı sonlarında Maraş Beylerbeyiliğine eşkıya tenkili amacıyla atanan Mehmed Paşa, bu görevine giderken Ocak 1712 sonlarında Misis'te vefat etmiştir. Vefatının ardından yeniden mallarının müsadere edilmesi hususunda ferman çıkarılmış ve bu karar uygulanmıştır.

Görev yaptığı yerlerin ahalisinin bir kısmı ile problem yaşayan, haksız yere uydurma suçlarla, yalancı şahitlerle aleyhtarlarını sürgüne göndertip, hatta idam ettiren, kişilerin mallarını zor kullanarak ele geçiren Mehmed Paşa, ayanlık devri olarak tanımlayabileceğimiz dönemin erken örneğini teşkil etmesi açısından dikkate değerdir.

KAYNAKÇA

I. Arşiv Kaynakları

1.1 Başbakanlık Osmanlı Arşivi

Mühimme Defterleri

No: 99	No:111	No:112	No:114
No:114-1	No:115	No:117	No:119

Atık Şikâyet Defterleri

No:58

1.2 Milli Kütüphane

Adana Şer'iyeye Sicilleri (Milli Kütüphane Ankara)

No: 19	No: 41	No: 42	No: 101	No:105
--------	--------	--------	---------	--------

II. Tetkik Eserler

Mehmet Süreyya; *Sicil-i Osmanî*, C.4, İstanbul, 1996.

Erol Özvar, *Osmanlı Maliyesinde Malikâne Uygulaması*, İstanbul, 2003.